

United States Holocaust Memorial Museum

Interview with Janina Damaševičienė **RG-50.473*0207**

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Alicija Žukauskaitė: Pirmiausia norėjau, kad prisitatytumėte.
Janina Damaševičienė: Buvau tada Janina Tomelytė,ėjau į amatų mokyklą.
Alicija Žukauskaitė: O dabar?
Janina Damaševičienė: Damaševičienė.
Alicija Žukauskaitė: Kuriais metais jūs esate gimusi?
Janina Damaševičienė: 1922.
Alicija Žukauskaitė: Ir kur?
Janina Damaševičienė: Trakiškių kaime.
Alicija Žukauskaitė: Trakiškių kaimas yra šalia kokio miesto?
Janina Damaševičienė: Panevėžio rajonas. Čia pat, 12 km. Mokiausi Kurganavos mokykloje, baigiau 4 skyrius, tada į Panevėžį, į amatų mokyklą. Dabar nėra tokios. Mokiausi būti siuvėja, virėja, kulinare, konditere.
Alicija Žukauskaitė: Ar jūs prisimenate, kaip prasidėjo karas?
Janina Damaševičienė: Kaip neprisiminsi. Aš jau buvau nebe maža. Pirmą kartą, kai rusai užėjo, mokykloj mokiniai ėmė sakyti, o, dabar gerai bus, laisvė bus. O mokytoja į tai labai negražiai atsakė. Buvo suvaryti žmonės į Pajuostės aerodromą darbams iš visos Lietuvos. Vieną rytą mes ruošėmės į bažnyčią, atlaidai buvo Miežiškiuose. Pėsti ejom. Kaip pradėjo bombos dribt ant Pajuostės, tarškėt, barškėt... Mes išsigandome. O mes buvome kokie 4 km nuo tos Pajuostės. Nutilom. Ir už kokių 10 minučių žmonės pradėjo lėkt su arkliais ir vežimais atgal, kas Kupiškį, kas Rokiškį. O 12 valandą joja vokiečiai ant arklių, gražūs, išsipuošę, vokiškai sveikina visus.
Alicija Žukauskaitė: O vokiečius ar sveikino kas nors?
Janina Damaševičienė: Kas ten sveikins? Niekas ten nestovėjo. O ten, kur kariuomenė buvo, kur aerodromą statė, buvo tokiais ruožais pastatytos palapinės. Ten karininkai gyveno. Tai mes paskui tokią dainą dainavom: „Sekmadienio rytą Pajuostė rūksta, mūsų politrukų penkių šimtų trūksta...“. Vienas (karininkas) iš tų palapinių lėkė, dar pas mus užlėkė, vandens atsigerė ir paklausė, kur kelias į Rusiją. Mama parodė ten per mišką, o kur jis nulėkė, nežinau.
Alicija Žukauskaitė: Tam aerodrome, jūs sakėt, buvo daug vežimų. Dėl ko jie ten buvo?
Janina Damaševičienė: Norėjo aerodromą plėsti. Statė aerodromą. O kai vokiečiai sudaužė (subombardavo), tai kiti ir žuvo vietoj. O kurie gyvi liko, tai visi lėkė namo.
Alicija Žukauskaitė: Tai čia buvo lietuviai, kuriuos pavarė aerodromo statyt?
Janina Damaševičienė: Lietuviai.
Alicija Žukauskaitė: O rusų karininkai?
Janina Damaševičienė: Saugojo, žiūrėjo, komandavo.
Alicija Žukauskaitė: Ir kai prajojo tie su arkliais, kas toliau buvo?
Janina Damaševičienė: Ir prasidėjo Vokietija. Susiorganizavo va šitie... Kaip dabar Respublikos gatvė, ten yra daktaro namas, tai ten buvo juoda vėliava. Kas buvo po ta juoda vėliava, gal metai nepraėjo, pradėjo žydus kutavot. Dar mes verkėm ir gailėjom, bet nieko nepadarysi. Pavyzdžiui, iš mūsų kaimo į tą juodą vėliavą įsirašė trys irėjo tų žydų šaudyt.
Alicija Žukauskaitė: Kas tokie?
Janina Damaševičienė: Mirę, jau nebėra jų. Šeibokas, Mackevičius... Du Šeibokai ir Mackevičius. Broliai du buvo.
Alicija Žukauskaitė: Kas buvo ta juoda vėliava? Paaiškinkit.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Janina Damaševičienė: Taip mes vadinom. Ten vokiečiai sėdėjo, vokiečių štabas buvo, kaip saugumas, va tokie buvo. Kaip dabar saugumiečiai. Visur ėjo. Kur juos skyrė, ten jie ėjo.

Alicija Žukauskaitė: Kiek galėjo iš viso būti tų lietuvių po juoda vėliava?

Janina Damaševičienė: Nežinau, negaliu pasakyti, aš ten nebuvo. Žinau, kad iš mūsų kaimo buvo trys. Ir visi trys ir varė, ir gaudė, ir šaudė. Žydus suvarė į getą, o rudeniop šaudė. Atvarė į Pajuostę. Paėmė vieną namą, kur karininkai gyveno, ir visus suvarė į tą namą.

Alicija Žukauskaitė: Ką suvarė į tą namą?

Janina Damaševičienė: Žydus iš geto. O gete jie gyveno nameliuose. Paskui išrikiavo, sakė, vešim pas vyrus. O vyrų jaunų jau nebebuvo. Buvo tik seneliai, vaikai ir jaunos moterys. Ir senos moterys, visokios. O vyrai jau buvo išvežti į kalėjimą, paskui prie Kauno kažkur sušaudyti... Vyrų jaunų jau nebebuvo.

Alicija Žukauskaitė: Norėjau paklausti, ar jūs matėt, kaip jaunus vyrus suvarė į kalėjimą?

Janina Damaševičienė: Ne, kur aš matysiu. Juos gi naktį surinko. Iš namų paėmė, išsivedė, ir viskas. Niekas nematė, net žmonos nematė, kur jie dingo. O paskui, kai juos varė į Pajuostės aerodromą, sakė, varom pas vyrus, vyrai dirba. Ir visos, ką turėjo, ir aukso, ir pinigėlių, viską nešėsi. Tai toj Pajuostėj prabuvo mėnesį. Tada iškasė tas duobes tam pušyne, kur jie per vasarą atvažiuodavo vasaroti. Aplink pas gyventojus gyvendavo. Tas pušynas gražus, hamakus pasikabindavo ir per vasarą būdavo. Tai mes ir kalbėjom: kur per vasarą vasarodavo, ten ir numirė amžinai. O paskui, kai juos iš tos Pajuostės varė, tai varė kaip gegužės pirmą (paradas). Organizuotai, po šimtą žmonių. Du mūsų partizanai varo, o prie duobės du partizanai stovi. Visi sako, kad buvo vokiečiai. Aš vokiečio nemačiau nė vieno. Gal jie buvo apsirengę kitaip. Tik aš sakydavau, mane varytų taip, lieptų gult į duobę, pačiai nuogai nusirengt, tai aš lėkčiau, tegu šaudo, tegu tįsia, tegu nors darbo turi. O dabar atvaro, liepia nusirengt nuogai, gula į tą duobę gal per šešias eiles. Tie grioviai tokie kaip per kambarį iškasti buvo ir tokio aukštumo. Tai chlorkalkių užpila, juodžemio užpila. Kaliniai stovėjo, jie pylė. Tai ten apačioj dar juda, kam teko, kam neteko. Ir jie taip gula.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs pati tai matėt?

Janina Damaševičienė: Mačiau savom akim.

Alicija Žukauskaitė: Papasakokite, kaip atsitiko, kad jūs papuolėte į tą vietą?

Janina Damaševičienė: Netoli buvo Kurganavos mokykla, o mano sesė ten tarnavo pas tokią mokytoją. Mokytoja išvažiavo į Biržus pas tėvus, aš pas ją nulėkiau, ten nakvojau. Abidvi užlipom į antrą aukštą. Aš ten buvau nuvažiavus pernai, tai medžiai užaugę, mokyklos nebesimato, krūmai užaugę, tie kapai užaugę. Paminklas stovi šone pastatytas, daugiau ten nieko nėra. O tada mes užlopom antran aukštan ir per langą matėm, viską matėm. O buvo ketvirta duobė iškasta va tokia. Tai atvežė šeštą valandą ryto prigrūdę gruzoviką (sunkvežimį) vaikų ir kaip paršiukus, - už kojos ir duobėn, už kojos ir duobėn. Sumetė, sumetė, automatus paleido ir žemėn užpylė. Tai rytą vaikus. O paskui pradėjo varyt žydus, tai yra žmones.

Alicija Žukauskaitė: Koks atstumas buvo nuo mokyklos iki duobių?

Janina Damaševičienė: Gal 200 metrų buvo, netoliau.

Alicija Žukauskaitė: O kas toliau?

Janina Damaševičienė: Tai varė ir iki devynių vakaro juos šaudė. Varė pulkais ir šaudė. Tie varė, tie šaudė. Mūsiškiai šaudė, o kaliniai pylė žemes ir chlorkalkes. Per visą dieną.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Man paskui pasakojo krikšto močia, kuri netoli gyveno, kad juos visus surinko iš vakaro ir išgabeno miškan. Sako, aš prie kelio stoviu. Viena žydelkaitė sako, imk mano vaiką, jis buvo vežimėlyje. Su vežimėliais net važiavo. Imk, sako tą vežimėlį, užteks tau ir tavo vaikams to, kas yra jame, ir tą vaiką tik augink. Bet buvo pasakyta, - nors vieną žydą priglausi ir tu kartu duobėn eisi. Jei visi mato, kaip imsi tą vaiką. Tai paskui, kai jie pamatė, kad taip darosi, tai ant tilto jie visi metė, ką turėjo. Pinigus, auksą. Tai ten gal metus braidė seniai visokie. Ar ten rasdavo ką ar nerasdavo, nežinau.

Alicija Žukauskaitė: Kaip tas upelis vadinosi?

Janina Damaševičienė: Sėliubis. O paskui šaudė, šaudė, žemėm buvo užpilta, ir paliko tuos kapčius. O buvo krūvos jų rūbų, tai paskui, kurie šaudė, susikrovė, išsivežė. O vakare vežė ar rytą, aš nemačiau. Tik paskui daug kas ir pagalvot negalėjo. Mama šuliny sėdėjo per dieną. Ji su jais bendraudavo. Šuliny sėdėjo, kad to garso negirdėtų. Baisu buvo pagalvoti ir baisu buvo apsaityti. Neapsakysi, kas ten darėsi, kad gyvą žmogų, nekaltą galima duobėn įvartyti. Ir matai, kad duobėn lipa, gula ir tave šaus. Sakau, aš būčiau nelipus, lėkus per miškus...

Alicija Žukauskaitė: Ar jie turėjo nusirengti nuogai?

Janina Damaševičienė: Nuogai, nuogai. Seneliai, mergaitės... Motinos su vaikais, - visi nuogai. Rūbus ant kranto paliko.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs girdėjot kokius nors balsus?

Janina Damaševičienė: Kaip gi. Triukšmas, rikšmas, kai ateina prie duobės. Jau trečius kai varė, tai jie visą kelią rėkė. Pirmieji tik ėjo tyliai. O paskui jau matė, kur eina ir kas laukia. Visi žinojo.

Alicija Žukauskaitė: Ar Panevėžyje girdėjosi šaudymas?

Janina Damaševičienė: O ką aš žinau? Aš nebuvo Panevėžy, aš buvau ten, skaityk, 10 km už Panevėžio.

Alicija Žukauskaitė: Kiek maždaug grupių buvo pravaryta per dieną?

Janina Damaševičienė: 10 000 sušaudė, o kiek ten grupių ėjo, aš nežinau, nesuskaičiavau.

Alicija Žukauskaitė: Kaip atsitiko, kad jūs atėjot į tą namą?

Janina Damaševičienė: Aš žinojau, aš viską žinojau. Važiavo pro mus žmonės, sakė, rytoj žydus šaudys. Mes iš vakaro nuėjom su drauge, dabar jau mirus, nebėra. Ji buvo pas mane atostogauti atvažiavus, ir mes nuėjom prie tų duobių. Dar aš įlipau, išvaikščiojau. Grioviai tokie ilgi. Trys grioviai buvo.

Alicija Žukauskaitė: Trys įskaitant ir tą, kuris buvo skirtas vaikams?

Janina Damaševičienė: Vaikams ketvirtas. Atskiras. Vaikams toks keturkampis.

Alicija Žukauskaitė: O kaip ten galima buvo įlipt? Ten kokie laiptukai buvo?

Janina Damaševičienė: Nieko, įčiuoži per kampą ir viskas. Kas gi tau duos laiptukus? Mes ten pavaikščiojom, pasidairėm. Baisu. Šiurpas paėmė, išlipom ir parėjom. Aš nuėjau į mokyklą ir nakvojau pas seserį.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs tada, kai vaikščiojote po tas duobes, ar jūs žinojote, kas bus?

Janina Damaševičienė: Žinojom, kaip gi nežinojom, visi kalbėjo, kad šaudys žydus. O kada ir kaip čia bus, kas gi žinojo.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs pažinojote Panevėžio žydus?

Janina Damaševičienė: Aš tai mažai pažinojau, bet pažinojau vieną kitą. Kelis pažinojau.

Alicija Žukauskaitė: Iš to atstumo, kur jūs buvot, ar jūs galėjote įžiūrėti žmonių veidus, atpažinti?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Janina Damaševičienė: Kaip tu juos pažinsi? Matai, žmonės eina, velkasi, rėkia, griūva. Stovi tie su šautuvais. Tik tas matosi. Baisiai visi išsigandę. Ir mes pačios išsigandusios, prie lango drebam. Mergičkos.

Alicija Žukauskaitė: Ar juos šaudė su paprastais šautuvais ar su automatais?

Janina Damaševičienė: Su automatais. Suguldo, tada paleidžia... Kam tenka, kam ne. Tada liepia kalkių užpilt ir žemių. Ir kitą eilę varo.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs galėjote iš tolo matyti tuos kalinius?

Janina Damaševičienė: Tai mačiau. Aš žinojau, kad jie yra. Tai po šaudymo ateidavo tas Stasys Šeibokas. Mes jo bijojom, sakydavom, gal jis išdurnėjęs. Pradedo kalbėt, kaip žydelką nuvilko, kaip už papų pinigai buvo. Sako, tu man duok, aš tave paleisiu. Tai ją dar išgvaltavojo (išprievartavo), pinigus paėmė. Paskui gavo 15 metų. Pakui grįžo iš kalėjimo ir po kokių penkių metų mirė, nebėra.

Alicija Žukauskaitė: Tai tas Šeibokas buvo iš juodos vėliavos?

Janina Damaševičienė: Jis buvo juodoj vėliavoj. Stovėjo prie šaudymo. Paskui po šaudymo ateidavo pas mus ir taip kalbėdavo. Tai baisu būdavo.

Alicija Žukauskaitė: Pati girdėjote?

Janina Damaševičienė: Kaip negirdėsi? Šokiuose su juo šokt baisu būdavo eit...

Alicija Žukauskaitė: O tie belaisviai rusai?

Janina Damaševičienė: Rusai, visokių ten buvo. Iš vakaro kalbėjo, kad kaliniai kasa duobes ir kad kaliniai atvažiuos užkast. Tokios kalbosėjo. O paskui, kai stovėjo, jų veidų nepažinsi, bet matėsi, kad stovi žmonės.

Alicija Žukauskaitė: Kur jie stovėjo?

Janina Damaševičienė: Prie duobės, prie krašto. Liepia kast, jie, kasa, liepia pilt kalkes, jie pila. Paskui susodino į mašiną, išvežė į kalėjimą.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs matėte, kaip juos išvežė į kalėjimą?

Janina Damaševičienė: Nebemačiau.

Alicija Žukauskaitė: Ar galima buvo atskirti, kur kalkės, kur žemės?

Janina Damaševičienė: Maišai stovėjo, o žemės tai buvo į krūvas sukastos. Tas pačias žemes ir pila ant jų.

Alicija Žukauskaitė: O tas chlorkalkes jūs matėt ar tik paskui iš pasakojimų sužinojot?

Janina Damaševičienė: Matėm, matėm. Per langus tai matėsi, kad pylė baltus daiktus, o kaip atvežė, mes nematėm. Šeštą valandą ryto atvežė. Ir tuos kalinius atvežė rytą.

Alicija Žukauskaitė: Kiek apytikriai buvo kalinių, kurie užkasinėjo?

Janina Damaševičienė: Keturi, nedaugiau. Vieną duobę pabaigia, tada kiton varo. Kitą pabaigia, tada trečion varo.

Alicija Žukauskaitė: O kiek buvo tų, kurie šaudė?

Janina Damaševičienė: Irgi apie tris. Tik prasidėjo šaudymas, girdim, beldžia mums į duris. Sesė nulipo, aš jau nesirodžiau. O ten vienas kariškis, sako, negaliu, duok atsigert. Negaliu tokio darbo dirbt, sako, numėčiau ginklus, mane pastatė sušaudyt, nieko negaliu daryt, mano širdis neleidžia. Ir jis atsigėrė ir į kitą pusę miško nudūmė. O kur jis nudūmė, mes nežinom. Jis buvo penktas. O keturi liko ir šaudė. Mūsų trys ir dar vienas svetimas.

Alicija Žukauskaitė: Tai šitie trys buvo iš jūsų kaimo?

Janina Damaševičienė: Negrynai iš mūsų kaimo, bet pažystami. Balčiūnas, va, dabar prisiminiau. Jis paskui miškan išėjo, miške ir žuvo.

Alicija Žukauskaitė: O Šeibokas, koks jo likimas?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Janina Damaševičienė: Mirė. Stasys gavo penkiolika metų ir po to mirė. O Petras čia mirė. Prie Raguvėlės buvo kažkoks susirėmimas, ir jį nušovė.

Alicija Žukauskaitė: O tas Mackevičius?

Janina Damaševičienė: Irgi žuvo miške.

Alicija Žukauskaitė: Ar tie priklausantys juodai vėliavai, ar jie turėjo kokią nors uniformą?

Janina Damaševičienė: Vokišką.

Alicija Žukauskaitė: Ar jie turėjo kokius nors ypatingus ženklus?

Janina Damaševičienė: Jie buvo kaip vokiečiai, dokumentų mums nerodė, mes nematėm.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs toje mokykloje buvote iki galo šaudymo?

Janina Damaševičienė: Anksčiau išėjau. Kai parėjau namo, mama dar šuliny sėdėjo (kad garso negirdėtų). Dar triukšmas girdėjosi. Bet čia jau paskutinę partiją šaudė. Išėjau, sesę palikau tenai. Sesė jau mirusi, jau nebėra. Buvo baisiau kaip baisu.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs matėt, kaip surinko žydus į getą?

Janina Damaševičienė: Ne, kur aš matysiu, juos gi mieste rinko. Tik kalbėjo, visos kalbos ėjo, kad visus žydus surinko. Padarė getą iš tų namų, aptvėrė. Tai aš paskui nuėjau, apžiūrėjau tas tvoras. Ten viela spygliuota buvo.

Alicija Žukauskaitė: Kas saugojo tą getą?

Janina Damaševičienė: Kariuomenė, kareiviai vokiečių. Ten daug nebuvo, gal dešimt. Kvartalas didelis buvo.

Alicija Žukauskaitė: O jūs sakėt, kad ir ta juoda vėliava saugojo?

Janina Damaševičienė: Aš nežinau. Bet mes buvom nuėję apžiūrėt. Ėjom ta gatve, kaip dabar karių kapai...

Alicija Žukauskaitė: Ar matėt tuos uždarytus žydus?

Janina Damaševičienė: Jie ten vaikščiojo laisvai, tik aplink tvora užtvėrta, kad jie niekur neišeitų. Kas jiems valgyt atvežė, aš nežinau, to negaliu pasakyti.

Alicija Žukauskaitė: Kokio didumo buvo geto teritorija?

Janina Damaševičienė: Kokie keturi kvadratiniai kilometrai. Didžiulis kvartalas.

Alicija Žukauskaitė: Ar tam kvartale buvo žydų namai?

Janina Damaševičienė: Ne, ten buvo žmonių namai. Žydai visi gyveno centre. Kalbėjo žmonės, kad iš kitur atvežė, iš Subačiaus, bet aš nežinau, nepažinojau.

Alicija Žukauskaitė: Ar vyrus surinko iš namų?

Janina Damaševičienė: Iš namų. Prie Kauno kažkur buvo kameros, sukiša ir sudegina.

Alicija Žukauskaitė: Iš kur jūs žinote apie tas kameras?

Janina Damaševičienė: Taigi kalbėjo žmonės. Aš nemačiau tokių dalykų, žmonės kalbėjo. Visi sakė, kad ten veža ir ten degina.

Alicija Žukauskaitė: O kai vyrus šaudė prie Panevėžio ar galima buvo girdėti?

Janina Damaševičienė: Kur ten girdėsi, kur Žalioji, kur mes. 20 kilometrų. Ten važiuojam per Holokausto dieną, bet ten ir lietuvių labai daug yra, ten ne vieni žydai. Kas tik koks buvo įtartinas, tai pylė kakton.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs matėt, kaip žmones iš geto varė į barakus?

Janina Damaševičienė: Prieš šaudymą pirmiausiai suvarė į kariuomenės namą. Taigi žiūrėjom visi, kaip nematysi. Visi sujudo, visi kalbėjo, žydus varo. Lėkėm žiūrėt. Suvarė, uždarė.

Alicija Žukauskaitė: Kaip jie ėjo?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Janina Damaševičienė: Surikiuoti, kaip per gegužės šventę. Su vežimėliais, daug daiktų nešėsi, nes sakė jiems, kad eina pas savo vyrus. O paskui, kai pamatė, kokie tie vyrai, tai metė visus daiktus į upę. Taip žmonės sakė, aš nemačiau.

Alicija Žukauskaitė: Kai juos varė į tas kareivines, kokiam atstume jūs stovėjot nuo tos eisenos?

Janina Damaševičienė: Pro šalį praėjau, daug nestovėjau. Sakau, kaip gegužės 1-ą, tik nedideli būriai. Vieni praeina, kiti eina. Kiaurą dieną varė. Kai tuos vaikus sušaudė, žydai pradėjo eit. Iki devynių vakaro. Devintą vakaro užbaigė.

Alicija Žukauskaitė: Jūs kalbat apie tas grupes, kurias vedė šaudyt. Aš klausiu apie tuos, kuriuos vedė iš geto į kareivines.

Janina Damaševičienė: Juos vežė mašinom, aš to nemačiau. Kalbėjo, kad Pajuostėje suvežti visi žydai. Žmonės kalbėjo, kurie arti gyveno, kad juos suvežė į Pajuostę. Paskui pradėjo kalbėt, kad šiandien duobes kasa. Pavasarį juos suvežė, o šaudė rudeniop. Rugsėji, nebežinau.

Alicija Žukauskaitė: Kai juos varė šaudyt, kiek žmonių juos saugojo?

Janina Damaševičienė: Tai aš sakau, trys. O tie ėjo po šimtą tokiais būriais. Tuos atvaro, kitus pasiima. Vienus sušaudo, jau kiti eina iš galo.

Alicija Žukauskaitė: Tų, kurie šaudė, kokios spalvos buvo uniforma?

Janina Damaševičienė: Kaip vokiečių, žalios. Kaip vokiečių ir uniforma, ir kepurės, tik prie to namo kabojo juoda vėliava.

Alicija Žukauskaitė: Kas atsitiko su žydų turtu, su daiktais?

Janina Damaševičienė: O kas juos žino, kur juos dėjo. O kurie krūvoj buvo, tai tie, kurie šaudė, tie ir pasiėmė viską. Susirinko ir tie, kurie vedė. Paskui net pardavinėjo. Paskui tą Šeiboką areštavo, išvežė Sibiran. Jis atsėdėjo. Grįžo, dar du metus pagyveno ir mirė.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs matėt, kaip pardavinėjo?

Janina Damaševičienė: Nemačiau. Tik kalbos ėjo. Aš nėjau, man nereikėjo. Tik žinau, kad moterys kalbėjo, kad vienas batukas pas vieną žmogžudį, kitas pas kitą. Tai ėjo rinkti. Bobos kalbėjo, kad ten radau, ten radau. Kaip ten mokėdavo, nežinau, po kelis centus. Bet va, susirinkti reikėdavo. Daiktai išmėtyti buvo. Taip kalbėjo, o kaip buvo, aš nežinau.

Alicija Žukauskaitė: O tas Šeibokas ar tie Šeibokai, ar tas Mackevičius, ar jie po to pradėjo gyventi geriau?

Janina Damaševičienė: Prasčiau gyveno. Visi žmonės kalbėjo, matai, Dievas baudžia.

Alicija Žukauskaitė: Ką reiškia prasčiau?

Janina Damaševičienė: Tie kalėjime buvo, tie miškan išėjo, nušovė, ir pasibaigė viskas. Tą Sibiran išvežė. Koks čia gerumas?

Alicija Žukauskaitė: Norėčiau grįžti į šaudymo epizodą. Jūs atėjote iš vakaro. Ką pirmiausiai atvedė ar atvežė?

Janina Damaševičienė: Pirmiausia atvežė vaikus. Prieš šešias dar atvežė, gruzoviką prikrovę. Gal iš prieglaudos, gal buvo kokie žydų vaikų namai, ką aš žinau, iš kur tų vaikų buvo surinkę. Sumetė duobėn. Matėm, žiūrėjom per langą. Kaliniai buvo atvežti. Užpylė žemėm. Ta duobė buvo keturkampė. Paskui pradėjo žygiuot.

Alicija Žukauskaitė: Dabar apie vaikus. Kiek žmonių juos metė į tą duobę, vežė?

Janina Damaševičienė: Tai aš jums sakiau, kad buvo kaliniai, kurie pylė, kasė, o šaudytojai buvo keturi, prie duobės stovėjo. O pentas pabėgo.

Alicija Žukauskaitė: Kai vaikus atvežė, ar girdėjosi kokie nors balsai?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Janina Damaševičienė: Kokie balsai? Sumetė, sumetė duobėn, serijas paleido, tada užpylė ir išvažiavo. Tada pradėjo žygiuoti pėsti (žydai), kurie vežimėlius vežėsi. Tie vaikai, kuriuos atvezė, nežinau, iš kur jie. Ar iš vaikų namų, nes jie vieni buvo, be tėvų. Vieni vaikai.

Alicija Žukauskaitė: Matėsi, kad tai vaikai?

Janina Damaševičienė: Tai kaip nematysi? Mėtė kaip paršiukus.

Alicija Žukauskaitė: Kiek tų vaikų galėjo būti?

Janina Damaševičienė: Koks 60 tai tikrai, gal ir 100.

Alicija Žukauskaitė: Mažiukai?

Janina Damaševičienė: Mažiukai, tokie po tris metus, po keturis, po penkis. Va tokie. Ten, kuriuos varė, tai buvo tokie pusberniai po 14 metų, po 15. Ir buvo su vežimėliais, bet vežimėlių buvo nedaug, gal kokie keturi.

Alicija Žukauskaitė: Vežimėliai tai vaikiški vežimėliai?

Janina Damaševičienė: Vaikas guli vežimėlyje, jie ir vežasi jį kartu. Tai sakiau, kad mano giminei liepė, pasiimk, sako, tą vežimėlį, pridėta ir aukso, ir visko ten buvo. Užauginsi man tą vaiką, visko užteks ir tau, ir tavo vaikams. Sako, kaip aš imsiu, jei aplink vokiečiai laksto. Žmonės kalba, kad buvo ir vokiečių. Bet vokiečiai nešaudė, aplinkui vaikščiojo civiliai apsirengę, žiūrėjo, komandavo. Taip žmonės kalbėjo. O kaip ten buvo, tai aš nemečiau. Vokiečio aš nė vieno nemačiau. O žmonės sako, kad jie civiliai apsirengę ir žiūrėjo, kad tvarka būtų.

Alicija Žukauskaitė: Nuo ankstyvo ryto iki šešių vakaro ar jūs visą laiką žiūrėjot pro langą?

Janina Damaševičienė: Iki kokių penkių mes žiūrėjom.

Alicija Žukauskaitė: Visą laiką žiūrėjot?

Janina Damaševičienė: Visą laiką žiūrėjom. Baisu, jūs neturite supratimo, kaip ten baisu buvo. Paskui aš išėjau, sesė palikau, ji ten tarnavo, ten dirbo. Parėjau namo. Mama šuliny sėdi, tėtės nėra, miškan išėjęs. O tie, kurie buvo išvaryti, jau važiavo namo (A.Ž. paaiškinimas: tie lietuviai, kurie gyveno netoli šaudymo vietos, buvo išvaryti iš namų). Tai apie penkias jau jie visi važiavo namo. Aš jau parėjau namo, sakė, daugiau nebešaudys.

Alicija Žukauskaitė: Tuo momentu, kai jūs jau grįžot namo ir kai tie važiavo, ar dar buvo girdėti šaudymas?

Janina Damaševičienė: Girdėjosi, bet tie žmonės jau važiavo, sako, karo nebebus, bombos nekris. Žmonos jau buvo parėjusios pėsčios. Viena kažkuri atėjo, sako, važiuokit namo. Seniau nebuvo nei telefono, nei nieko. Taip ir buvo, toks gyvenimas. Nekaltus žmones, Jėzus Marija... Dirbo, visi dirbo. Kai aš apsivedžiau už Domaševičiaus Ramygalos gatvėje, tai uošvienė pasakojo, visa Ramygalos gatvė buvo vien žydai. Dirbo žemę, ir pomidorus sodindavo, ir bulves, ir agurkus. Sako, aš vaikus auginau, niekur nedirbau. Tai aš vaikus užmigdau, nueinu, valandą padirbu, jie man už valandą užmoka. Užsidirbdavau. Tai ji man rodė: čia toks, o čia toks (žydas) gyveno. Vardais dar minėdavo. Ir pomidorai būdavo, ir agurkai, aš eidavau dirbt. Visi gyveno, visi dirbo. Labai daug prekybininkų buvo. Visi prekybininkai žydai buvo, mūsų nieko nebuvo. Ne taip, kaip dabar, milijonieriai, prisiplėšę laksto...

Alicija Žukauskaitė: Jūs minėjote, kad buvo sušaudyta 10 000. Iš kur jūs žinote?

Janina Damaševičienė: Tokios kalbos ėjo, negi aš skaičiavau. Tokios kalbos ėjo. Tie patys šaudytojai sakė, kad 10 000 sušaudėm. Tas Šeibokas pasakojo.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Alicija Žukauskaitė: Ar jums teko matyti, kaip vyrai iš kalėjimo buvo nuvežti į šaudymo vietas?

Janina Damaševičienė: Ne. Kalbos ėjo, kad juos veždavo penktą valandą ryto. Suguldo į gruzovikus. Jų nematydavo niekas. Brezentas uždengia ir veža. Taip žmonės kalbėdavo. Lietuviai, žydai, rusai, visokius žmones veždavo.

Alicija Žukauskaitė: Kaip elgėsi žydšaudžiai prie tos šaudymo vietos?

Janina Damaševičienė: Ramiai. Balsai pakelti, tonai pakelti, kaip jiems liepia, taip jie ir daro.

Alicija Žukauskaitė: Aš klausiu ne apie žydus.

Janina Damaševičienė: Tai aš tau sakau, sako, gulkit, gula, nusirenkit, rengiasi. Visi lipa, gula iš eilės. Tas automatus paleido trrrrrrrr, paskui pila žemes ir kalkes, kad nesimatytų tų kūnų, o paskui kitą eilę guldo. O ten dar juda apačioj. Tas Šeibokas taip kalbėjo, - kai kiti tebejuda, jau tie gula.

Alicija Žukauskaitė: Jei atvaro 100 žmonių grupę?

Janina Damaševičienė: Juos per kokius tris kartus suguldo į tą duobę.

Alicija Žukauskaitė: Ar tie visi šimtas turi kartu nusirengti?

Janina Damaševičienė: Ne, rengiasi tik pirmieji.

Alicija Žukauskaitė: Tai guldavosi į duobę ne visa šimto žmonių grupė?

Janina Damaševičienė: Tai gal visa. Tiek kiek pareina, tiek gula. Griovys tas didelis, ilgas. Ir jie visi ten gula, o tie šaudė iš vienos pusės, iš kitos su automatais.

Alicija Žukauskaitė: Ar jūs galėjote atskirti per tą langą, kur vyras, kur moteris?

Janina Damaševičienė: Ten seneliai tik buvo. Matėsi, visai netoli. Ten buvo retos pušys. Išrengti. Viskas matėsi. Viską žiūrėjom ir viską matėm. Baisu, baisu, baisu. Paskui žmonės kalbėjo, dabar ir jums eilė ateis, dabar ir jus sušaudys. Taip kalbėjo. Tai daug ir sušaudė. Daug lietuvių sušaudė.

Alicija Žukauskaitė: Tai ta daiktų krūva ji turėjo būti labai didelė iki vakaro?

Janina Damaševičienė: Didelė. Kas ten žino, kur ją padėjo. Nežinau, nemačiau, tik sakė, kad išdalino tiems, kurie „dirbo“.

Alicija Žukauskaitė: Ar visas tris duobes užpildė?

Janina Damaševičienė: Visas tris. 10 000. Tas pats Šeibokas sakydavo: 10 000 suvarėm duobėn. Jis toks pusdurnis buvo, mes jo bijodavom visi.

Alicija Žukauskaitė: O kitas Šeibokas?

Janina Damaševičienė: Mes jo gerai ir nematėm, jis labai greitai žuvo. Ėjo palei Raguvelę, ir jį nušovė.

Alicija Žukauskaitė: Jūs sakėt, kad prie to šaudymo buvo Šeibokas. Ar jūs jį konkrečiai matėt, ar kas nors papasakojo?

Janina Damaševičienė: Matėm, per langą matėm. O Balčiūnas varė. Dar kiti nepažįstami buvo, trys ar keturi.

Alicija Žukauskaitė: O prie ko buvo Mackevičius?

Janina Damaševičienė: Prie varymo.

Alicija Žukauskaitė: Tai prie šaudymo buvo Šeibokas. Koks jo vardas?

Janina Damaševičienė: Stasys. Ir Petras Šeibokas.

Alicija Žukauskaitė: Kas dar buvo prie šaudymo?

Janina Damaševičienė: Buvo dar trys žmonės, bet aš jų nežinau, iš kitos grupės. O šitie iš mūsų apylinkės, kartu vakarodavom, kartu būdavom, tai jau tuos pažįstu. Per šokius klausiu, ko tu ten ėjai dirbt? Šneka nesąmonės...

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

Alicija Žukauskaitė: Ar kunigas per pamokslą apie tai?

Janina Damaševičienė: Dabar sako. O prie vokiečių tylėjo, ką sakys. Paims, ir jį nušaus kartu.

Alicija Žukauskaitė: Ar buvo kokia nors propaganda? Jūs sakėt, kad jei priglausei žydą...

Janina Damaševičienė: Taip, taip, buvo, leido kalbas. Dar žydų nevežė, o jau leido kalbas. Jei žydą priglauseit, lygiai eisit duobėn su žydu.

Alicija Žukauskaitė: Čia kalbos buvo ar parašyta buvo?

Janina Damaševičienė: Kalbos buvo. O paskui mokykloj buvo vokiečių muziejus padarytas, kaip rusai šaudė (prieš karą).

Alicija Žukauskaitė: O kas buvo muziejuje?

Janina Damaševičienė: Ten tokie paveikslai buvo, kaip guli sušaudyti, išdraskyti. Aš buvau nuėjusi pasižiūrėti. Ten buvo mūsų toks pažystamas berniukas, apie 20 metų, jis niekur netarnavo... Cukraus fabrike buvo, jį ten nušovė. Prie fabriko duobes iškasė, jį ten užkasė, aš nežinau. Tai vokiečiai padarė muziejų, kaip rusai smaugė ir kankino žmones.

Alicija Žukauskaitė: Ar tam muziejuje buvo kas nors antižydiško?

Janina Damaševičienė: Nepasakysiu. Buvo, kad rusai lietuvius kankino, šaudė.

Alicija Žukauskaitė: O kokios ten buvo nuotraukos?

Janina Damaševičienė: Paprastos nuotraukos. Prie cukraus fabriko gulėjo kokie šeši ar septyni. Taip ir nupaveiksluoti.

Alicija Žukauskaitė: O kunigai ten buvo nufotografuoti?

Janina Damaševičienė: Ne, kunigų nebuvo.